

20

Ο ΚΑΡΤΗΣΙΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΣ,

τετίσι

Τὰ τῆ Καρτησίῃς

ΛΗΜΜΑΤΑ ΠΕΝΤΕ
ΑΘΕΟΛΟΓΑ ΚΑΙ ΑΦΙΛΟ-
ΣΟΦΑ,

ἑπιτομάδην ἐλεγχθισόμενα

ἐν τῇ Παλαμκώμησιν Ἀκαδημίᾳ

τῇ τείτῃ ὀπὲ εἰκάδι φθίνοντῶ μινδα τῆ ἀνδρσκειῶντῶ

αψιβ

πρσσατήσαντῶ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΣΟΝΝ-
ΤΑΓΙΟΥ,

τῆς Θεολογίας καὶ Γλώττης Ἑλληνικῆς Διδασκάλῃς

καὶ Πρωτεκκλησιαστῆς,

καὶ

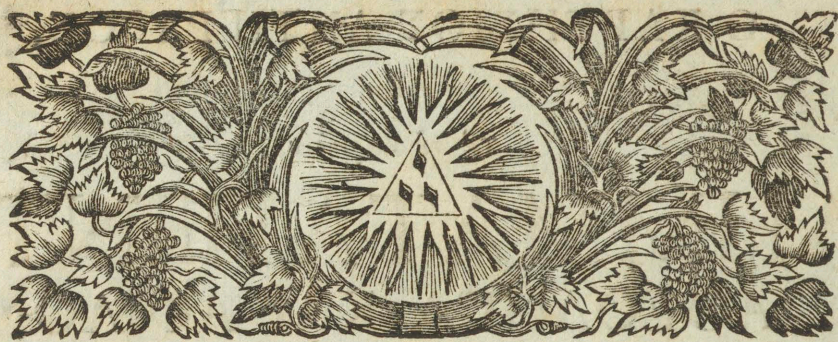
δύσιν φυλάξοντῶ

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΟΝΝΤΑΓΙΟΥ,

τῆ Φιλιάτῃς.

Ἐτυπώθη ὑπὸ τῆ Κωλεσίῃς, Τυπογράφῃς τῆ Ἀκαδημικῆς.

Λήμμα ἀθεόλογον κ' ἀφιλόσοφον α.

Ἀμφισβητητέον περὶ τῆς ἐσίας Θεῦ, περὶ δ' ἐρχῶν τῶν
Ἰπσημονικῶν, ὧν γινῶσιν αἱ κοινὰ ἔννοια ἡμῖν ἐμ-
πεποιήκασιν. Ἀμφισβητητέον περὶ τῶν ὄρατῶν,
ἀκκυστῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αἰθητῶν. Λέλειπται
τὸ πρῶτον πάντων τῶν ἀξιωμάτων. Ἐγώ γε ἔννοω·
τοιαυτῶν ἡ ἀρχὴν εἰμί. Ἀδίσκτον γε μὴν κ' ἀναμφισβήτητόν π' ἡ ἐσία
Θεῦ· διόπερ' ἐχθ' ἀδίσκτον περὶ αὐτῆς. Περὶ Θεὸν ὁ ἀδίσκτων ἢ ἀμφισβητῶν
περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς. Περὶ τῶν ἀδίσκτων μὲν ἔξει ἀδίσκτον περὶ δὲ τῶν
ἀδίσκτων κ' ὁμολογητέως πιστῶν ἔ. Ἀρχεται ὁ ἀδίσκτων περὶ ἐσίας τῶ Θεῦ ἔξει-
τάζειν τὸς λόγους, οἷς βεβαίωται κ' διήχουεῖται ἢ τῶ Θεῦ ὑπαρξίς κ' ἐσία. Ἔξαι
δὲ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς ἀδείσμον κατακρημνίζεται, κ' εἰς τὴν τῶν Σκεπτικῶν
ἀπειροκαλίαν. Βαβαί, ἠλίκοι ἐπὶ τὸ ἀπόρον κ' σιθηρόφυλον, περὶ τῶν μὲν περ-
τάσεων ἀδίσκτον, περὶ δὲ τῶ συμπεράσματ' ἔ ἀδίσκτον περὶ Θεῦ; Πῶς δὲ ἰσά-
δαι χεῖ τὸν περὶ πίστεως ἀδίσκτον; Λέγει ὁ Καρτήσιος, διττῶς ἐκείνη
γίνεσθαι· πρῶτον μὲν, ἐὰν πίσις ἐνὸς ἐκάστου ἰδία φαίνεται ἀρίστη, δεύτερον
δὲ, ἐὰν ἡ πίσις ἦδὲ αὐτῶ γένηται σύμφυτος. Βλαβεραὶ μὰ Θεὸν, κ' ἡ
σφαλεραὶ τοιαῦτα τῶν περὶ Θεῦ. Ἰσάδαι δ' αὐτὰς χαλεπὸν τὴν τελευταίῃ,
ἐνδα ἐκ ἰασάμεδα ἐν τὴν ἀρχήν. Συγγενὴς ἐπίσις τῶν ἀνθρώπων ἡ φιλαυτία
μᾶλλον θαυμάζει ἐπίσις τὰς ἀντιθέσεις, αἷς ἀθεοὶ χρώμενοι ἀρῆνται τὴν ἐσίαν
Θεῦ, ἢ τὴν τῆς ἐσίας Θεῦ ὁμολογίαν. Φιλαυτία, ἰδιοκεφαλία, δοκησιοφία,
φιλαργυρία, φιλοτιμία γεννῶσι φάουλαι ἐν αὐτῶς περὶ Θεῦ. Ἀποδισκτικῶν γέν
αὐτῶ

αὐτὰ τὰ ἀκατάσχετα θηεία. Ἐυχέσθαι ὡς ὅτι μάλιστα τῷ Θεῷ προσήκει, καὶ
 φοβεῖσθαι αὐτὸν εὐλαβικῶς, ὥστε παρέχειν ὑψόθεν ἀληθινὴν τὴν ὀψήγῳσιν ἑαυτοῦ,
 καὶ τὸν νόον καὶ τὸ θέλημα καθαρῶς ἐκ τοιούτων τῶν ψευδῶν, τῶν τῆς σοφίας
 ἀμβυδῆλυ ἐμποδισμάτων. Ἀρχὴ σοφίας ὁ φόβος Κυρίου. Τί φασὶν δὲ περὶ
 τῶν ἀρχῶν ὀψήγῳσιν, τῶν ἀναμφιβόλως καὶ ἀναντιρρήτως ἀληθινῶν; Πείρεισθον
 μάλα, τὸ διαζῆν περὶ ἐκείνων, τῶν ἀνευδοσίας ἐχουσῶν. Τίς, εἰπέ μοι, διαζῆσαι
 περὶ τέτων τῶν ἀξιωμάτων· οἱ δὲς δύο ἀνδρωσῶ εἰσι τίσαρες· τὸ ὅλον μείζον ἐν
 τυγχάνει ἐκάστης ἑαυτῆ μερίδος κατ' ἄλ; Σπέρματα τοιαῦτα πέφυκε πάσης ὀψήγῳσιν.
 Ἀπανανόμενος γὰρ ἐκεῖνα αἰσθήσεως καὶ κολάσεως δεῖται, καὶ ἐφεκτικός, ἐπλεκτικός,
 πυρρῶνικός εἰκότως καλεῖται. Νῦν καὶ φρενῶν κενός ἐστι ὁ βλέπων μὲν, διαζῆσαι δὲ,
 πότερον βλέπει, ἢ ἔ; ὁ ἀκίων μὲν, διαζῆσαι δὲ, πότερον ἀκίει, ἢ ἔ; Ἐχει
 χεῖρας καὶ πόδες, καὶ ἀμφιβάλλειν, πλάσσει γὰρ δίκην, τῆδε κακῆσσι ῥεσῶσιν, πότε-
 ρόν πε ἔχει, ἢ ἔ; ἢ αὐτῶ τὸδε βλέσται; πῶς ὀνομασέον τὸδε τῆς παιδείας τρόπον;
 πῶν διὰ τῶν αἰσθήσεων διορίζομεν φῶς τῶ σκότους, πῦρ τῶ ὕδατος, ἀνδραπον
 τῶ θηείν. Μᾶλλον δὲ εἰς τοῦτο τῆς ἐμπειρίας παραβέβηκαμεν δι' ἐκείνων.
 Ὅσον, πάλαυ ἠκούσθαι καὶ ὀψήγῳσθαι, τὸ τῶς χῆνας ἐν τῆ Σκοτίᾳ ἐκ τῶν δένδρων
 γίνεσθαι. Ὁ δὲ τὰ εὐά ὀψήγῳσθαι ἐωσχεῶς ἐμαρτύρησε τίναντιον. Ἀπι-
 λέγεις μοι, τὰ λευκὰ ἡμῖν πλεονάμεις μέλανα φαίνεσθαι, καὶ κατ' ὄναρ σφάλλεσθαι
 τὴν φαντασίαν. Ἐγῶγε δ' ὀψήγῳσθαι ἀν, ἐν δυοῖ τέτοις ἔτε τὸ αἰσθητικῶν,
 ἔτε τὸ διαφανῆς, ἔτε τὸ ὀψήγῳσθαι ὀψῶς διακείσθαι, ἔτε ἀμυμονικῶς ἐγγίξεσθαι
 τοῖς ὀψῶσιν. Τί δὲ ἀλλόκοτον ἀξίωμα· Ἐγῶγε ἐνοῶ, τοιγαρῶν ὀψήγῳσθαι; Τοιαῦται
 ἐκ ἐστὶν ἀρχῆ, ἀλλὰ συμπεσομα. Οὐκ ἐστὶ τὸ δῖόν, ἀλλὰ τὸ ὀπ, ἐπειδὴν συλ-
 λογιζομαι· ὀπκε ποιήμα, ἐνθα ὁ ποιῶν· ὀπκε τὸ ἐνεργημα, ἐνθα ὁ ἐνεργῶν·
 ὀπκε τὸ ἀπατῶν, ἐνθα καὶ τὸ ἀππον. Ἀναμφιδόξον.

Δῆγμα ἀθεολογον καὶ ἀφιλοσοφον β.

Ἐκίσει Θεὸς πρῶτον μὲν τὴν ὕλην τὴν κινητὴν, ἔπειτα δὲ τὰ τῆς
 ὕλης μόρια, τρίτον, τὴν τῶν μορίων συζυγίαν. Ἀρχα ταῦτα, κα-
 θῶς καὶ τὰ ἐπίμενα· Στοιχεῖα ἔσιν κόσμος τρεῖς πεποίηται, ὕλη ἐλαχίστη,
 ὕλη μείζων, καὶ ὕλη μεγίστη. Τὸ δοκεῖ ὑμῖν περὶ τῶδε τῶ ὀψήγῳσθαι καὶ ὀψῶ-
 δέξαι, ὅπ θηεῖα τὰ ἀλογα μόνον αὐτόματα ὀψήγῳσθαι, ἔδδ ὀψήγῳσθαι
 ἵνα αἰσθητῶ κέκτηται; Σπρεβλῶν εἰῶσθαι οἱ διδάσκοντες ταῦτα τὰ μυστήρια
 τῆς πίσεως, ὡς ἀνευ ἀππορίας ἐ δεκτά· Σπρεβλῶσ τὰ τῆς πίσεως καθολικῆς
 ἀφῶρα καὶ κεφάλαια. Ἐποθήσθαι, λέγει ὁ Κατήσθαι, τὰ ἀρῶσιν Θεῶν ὀπ ἐῖναυ
 τὴν πηγήν ἀληθείας, ἀλλὰ τὸ πνευμά τι πονηρὸν, τὸ μάλιστα διωα-
 τὸν καὶ πανῶργον, ἐσοσθεακός με ἀπατῶν. Ἄ ρά τίς ἐστὶ Θεός, ἢ ὀπῶσθαι
 κλητῶν ἀν αὐτὸν, ὁ τοιαῦτα μοι τὰς ἐνδυμήσιν ἐμπροσθῶς; Διαπί δε
 θησεῖ=

εἰσαίμην ἂν τὸδε, δηλονότι αὐτεγγὸς αὐτῶν ἴσως πεφυκώς; Μηνύει
 ταῦτα ἀμειλῶς τὴν ἑ ἀφείηται δὲ δὲχλω καὶ πεφασιν, μὰ θεὸν σὺκ
 ἀσκανδάλισον. ὡς ἀκαλεῖται ταῦτα τὰ ὀνειδή τοῖς περὶ τὰ ἀναμ-
 φίδοξα ἑ Ἰπικρίσεως ἀπεχομένοις. Τί δὲ δογματίζεται ὁ Καρτήσιος
 περὶ ἀγίας ἑ γραφῆς; Σκεπτόν περὶ τέτα μετέπειτα, ἵνα μὴ σωρεύω-
 μεν ὑπερπεριτῶς τὰ λήμματα. Πόση δὲ τὸ μέγεθος ἡ θρασυ-
 δαλία καὶ πεσπέεια τυγχάνει, τὸ ἀλατρεφὴν τὴν ἑ κλίσεως ἰσορίαν
 βιβλικῶ; Ἐξαήμερον τὸ τεχνεργήμα ἡμῖν ἀπικάλυψεν ὁ Δημιουργὸς
 ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἕρανον καὶ γῆν, καὶ τὸ χάθος
 το ἄμορφον, καὶ τὸ φῶς τὸ πρωτογενὲς ἐκτελέσας. Διῶρισε δὲ καὶ
 ἐκόσμησεν ἐν ταῖς ἐχομέταις τῆ ἡμερῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ διέστησε
 τὸ φῶς ἑ σκότους. Τὸν αὐτὸν τρόπον δὲ ἕτερα τῇ ἡμέρᾳ διέστησε τὰ
 ὕδατα ὑπερρανία τῆ ὑπερανίων, τρίτῃ τὴν γῆν ἑ θαλάσσης ἀφώ-
 ρισε, τετάρτῃ ἐκόσμησε τὸν ἕρανον ἡλίῳ, σελήνῃ καὶ τῇ τῆ ἄστρων
 λαμπρότητι, πέμπτῃ ἐκόσμησε τὸ ὕδωρ ἑχθύσι, καὶ τῆ ἀέρα ταῖς ὄρ-
 νισι καὶ πτελοῖσι, ἑκτῇ ἐκόσμησε τὴν οἰκουμένην τῇ τῆ τετραπόδων καὶ
 ζῶων ποικιλία, καὶ κείνων Κυρίῳ τῶ ἀνθρώπῳ. Ὡς ἀπὸ λέξεως δι-
 δασκὴ ταῦτα ἡ Γένεσις Μωσαϊκῇ. Ταῦτα δὲ τῆ ἀπαμύδιτων εἶναι ἀκ-
 σματα οἷα ὁ Καρτήσιος, ἡ γέμεν, φιλοσοφικώτερον καὶ φυσικώ-
 τερον δὲ ἑ ἀποιδίδοται αὐτά. Ἀπολιμπάνων γὰρ τὴν ἑ Πνευματικῆ
 ἀπλοτήτα, καὶ φάσκων εἶναι σοφὸς, ἐμωραίνθη. ἀλισκόμεν τῇ ἑ ἰδο-
 γνωμοσυνῇ καὶ δοκησιοσφία αὐτῆ. Πῶς δὲ εἶκος, τὰ θηρία, ἀμ' ἀνθρώπῳ
 ἐκτισμένα, εἶναι αὐτομάτων δικῶν, ἀμοιρα πάσης καταλήψεως, ἑ μὲν
 λογικῆς, ἀλλὰ μὴν φανταστικῆς καὶ αἰσθητικῆς; Ὁ βῆς ἐπιγνωσκει τὸν
 Δεσπότην αὐτῆ, καὶ τὴν γραφῆν. Πέλαργος καὶ Χελιδὼν οἶδασι τὴν
 ἐνκαμίαν αὐτῶν, καὶ ὁ ὑπερὸ γέγραπται φρονῶν ὁ Καρτήσιος σὺκ
 Ἰπύσεται τὸδε, ἀνδ' ὦν πολλα τὰ γράμματα αὐτὸν εἰς μανίαν ἐπέρε-
 ψε. Τάναθιον μαρτυρεῖσιν ἡ ἀνάμνησις, ἡ συμπάθεια, ἡ σοργῆ,
 ἡ πίστις τῆ κυρίων καὶ ἑπῶων, ἡ τῆ ἐλεφάντων πολιτεία, ἡ τῆ μελιτῶν
 μοναρχία, ἡ ἀραχιδῶν τέχνη καὶ τῆ μυρμηκῶν μελέτη, καὶ πάντων τῆ ζῶων
 ἀλόγων ἡ φαντασία καὶ ἑπιθυμία τῆς ζωῆς καὶ ἐνεξίας πεφυλακτικῆς.
 Οὐδὲ γὰρ ὁ σκόληξ ἀγνοεῖ τὴν ἑαυτῆ φρενῶν, καὶ τῆτο σὺκ ἀπ' ἐθισμῆ
 ἑ ἑξῶθεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑσῶθεν ὁρμῆς καὶ αἰσθητικῆς τῆς φυσικῆς.

Ἄλλα

Ἄλλὰ καὶ οἱ γονεῖς Διαγινώσκουσι τὰ τέκνα ἴδια, τ' ἑτέρων διαγῶτα θη-
ρίων. Ἐχουσι δὲ καὶ ὄρεξιν ἀνιλυπήσεως, ἀναμνησκουσι τ' πηληγῶν,
καὶ τὸν τόπον οἰδοῦσι, ὅπως αὐτὰς ἔλαβον. Ὡσαύτως δὲ οἱ παλαιοὶ
τ' Σκεπτικῶν ἐπέχον, μήτε δημοφιλῶς, μήτε καταφιλῶς δημο-
χόμενοι τὰ δόξαντα τὸν αὐτὸν τρόπον ἢτε θεῶν τὰ δόγματα φυσικῶς
ὁ ἀνθρώπου ἔδοκίμασεν ὁ Καρῆσιος. Μωρία γὰρ καὶ ἀβελτερία
τάδε αὐτῷ ἐγένετο, καὶ ἐκῶν καὶ θελῶν οὐκ ἠξίωσε καταλαβεῖν. Οὐ
μὴν ἀλλὰ πόρρωθεν ἴτεον.

Λήμμα τὸ ἀθεόλογον καὶ ἀφιλόσοφον γ.

Ἄσυστατα, ἀσύγκλωστα, ἀνικείμενα ἐν περσοκείμενοις περφέρεται
πολλὰ ὁ Καρῆσιος, περφασίζων πολλὰ, καὶ πλανῶν τὰς ἀναγνώ-
σας, ὥστε μὴ νομίζεν, αὐτὸν ἀφορμῶν τῶν ἀθεϊστικῶν δεδωκέαι.
Ποῖον γάρ τι τὸ ὄφελος, λέγειν μὲν, ὅτι αἰδέμενος ἱερὰ γράμματα,
γνώμας τε τὰς περσοπικῶς καὶ Ἀποσολικῶς περ τυγχάνει, κοφίζεν δὲ καὶ καταπορεύει
ἐν ἄλλοις ἔργοις. Τὸ μὲν γὰρ ἀληθές ἐν, τὸ δὲ ψεῦδος πολυχρῆδες καθέ-
στηκε, καὶ αυτοκατάκριτον. Ἡ Ἰπσιμήμη θεολογικὴ ἀκνήσιος, καὶ οἱ τὸν
θεὸν φοβέμενοι ἀμετάπητοι καὶ τετραγῶνοι ἀνὰ ψόγῳ. Κλυδωρίζεται
κύμασιος δίκην ὁ Ἐκλεκτικός, ὁ αἰετὸν μανθάνων, καὶ αἰετὸν ἰπσιγῶσιν ἀλη-
θείας ἐπὶ πᾶσι περσεληλακῶς, ὁ ἐν τῷ ἐκλέγεσθαι καὶ σκεπτεσθαι μηδὲν
ἐκλεγόμενος, μηδὲν σκεπτόμενος, μηδὲν ἰπσιγῶσιν. Μαὶ θεὸν, ἡ τῆς
πίστεως πληροφορία, καὶ ἡ πεποιθήσις, καὶ ἡ παρρησία, ἡ πῶσασις καὶ
ἡ ἐλεγχῶ, ἀσωδῶντα τυγχάνει ὄντα πανηλακῶς τῇ ἀμφιδεξιότητι καὶ
ἀμφιδοξίᾳ τῆ Παππικῆ Καρῆσιος. Ἀμέλει ὁ μὲν χερσῶν ἐπαυθῆναι ἔστω αὐτῷ
πρὸς τὰς τῆ Πεκκίης ψευδοδιδασκαλίας, κατὰ πρὸς ἀκίκοι ἐν τῷ σῶματι καὶ γέγραφα
ἐν τῇ ἀναγνώσει δημοσίᾳ τῶ Μακρῶν θεολόγῳ καὶ Ἰόνῳ, τῶ Ἰωάννῳ Μυσταίν.
Ὁ δὲ Σπινῶσις καὶ ὁ Μαλεβεργῆσιος ἀπὸ αὐτῶν πρὸς τὸν Σκεπτικισμὸν ἠπατήθησαν.
Περὶ δὲ Σπινῶσις τῆ Θεοῦ ἢ Πανθεῖς παντελῶς γνωστὸν πέφυκεν, ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ
ματαιοσεβείας περῆλθεν, ὥστε καὶ τὸν κτίσαντα μέρῳ παύσει τῆ κτίσματος καλῶν,
καὶ τὸν ἀκτιστὸν ὡς κτίσμα ἐπονομάζεν ἐκ ἀνευ βλασφημίας τῆς λεπίης καὶ ἰαγῆς
τετολμῆκαί. Οὕτω γὰρ εἰρωνεύομενος ὁ Καρῆσιος, ἔδωκε ὅτι περσοποιή-
σαστο ταπεινοφροσύνη, ἔδωκε ὅτι καὶ ἀυθάθειαν μετὰ θράσους ἠσκησεν, ἔδει-
μίαν εὐσάθειαν ἢτε ἐν τοῖς ἠθικῶς ἐπιδειξάμενος, ἀλλὰ πανταχῶς σκεπ-
κῶς ἐπαμφοτερίσας. Ἐπικίνδυνον γὰρ τὸ ἀκροῦσθαι αὐτῶ καὶ θεολογικῶς.

Λέγει

λέγει γὰρ, ὅτι ἐρμηνευταὶ τῶν θεῶν ὑποκαλύψαν πρὸς τὸ ἐξηγεῖσθαι αὐτὰς
 χείρῳ ἢ τυχῆσις ἐνδεῖαν ἔκαστος, καὶ ὑπερέβαν τὴν κλίμα τῶν τυχόντων ἀνθρώπων
 πεδῆσαι ὀφείλουσι. Τίνος ἢ σωτήριος τῆς χείρῳ; ἢ τῆς ἐπιθυμίας, ἢ τῆς
 πελαγίανιζέσης. Ἀμφότερόν ἐστι σκολιόν. Ἡ μὲν γὰρ ἀνευ τάξεως
 τῆς ἐρμηνευτικῆς, τῆς θείας καὶ κατ' ἀναλογίαν πίστεως γινομένης, ἢ ἢ
 πεποιθειῖα τῆς ἕως λόγῳ ἕως συγγενῶς ἐξέσῃα καὶ ἀγχινοῖα τῆς φυσικῆς
 πέφυκε. Μετάβασις ὡς ῥαδιεσάτη καὶ εὐχερεςάτη ἀνευτὴ τυγχάνει
 ἕως ἀπὸ ταύτης τῆς ὑποθέσεως πρὸς τὴν Πλατυπίσων ἀδιαφορίαν,
 τῶντε Συγκρητῶν Φιλαδελφομανίαν. Ὅυτε γὰρ ψυχρὸς, ἕτε ζεσὸς
 ἐγγύετο ὁ Καρτήσι, ἀλλὰ χλιαρὸς, μεγάλης τῆς παιδείας καὶ πο-
 λυδακμοσύνης αὐτῆς καταρρησάμενος. Ὑπεσκέλισεν εἰς ἀμφότε-
 ρον τὸ πλάτῳ, ἕως ὅτε ἐν Φιλοσοφικοῖς, ἕως ὅτε καὶ ἐν Θεολογι-
 κοῖς. Ἐπεταί τοίνυν

Λήμμα τὸ ἀθεόλογον καὶ ἀφιλόσοφον δ.

Πάντα τὰ πνεύματα, ἀνθρώπινα, ἀγγελικὰ καὶ θεῖα ὑπάρχει ὄντα νοερά,
 ὄντα νοῦντα, ὄντα ἐξ ἐνθυμύσεων σωεσῶτα. Λήρῳ Ἰπέρτελῳ. Λέξον
 μοι γὰρ, ὡς φιλοτοίετε, ποῖον τὸν τρόπον ὁ θεὸς ὁ αὐτεξέσῃος ἐκ
 τῶν συμβεβηκυῖων τῶν ἐνθυμύσεων διώματο ἀν σωεσηκεία; Δι' ἕως
 τὰ πάντα σωεσηκεία, πῶς βαβαὶ ἐκ τῆς συμβεβηκτότων αὐτὸν καθε-
 σηκεία, ἀνὸς βεβήλῃ τῆς κενοφωίας ἀν ῥηθείη; φράσον μοι, πῶς αἱ
 ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, πῶς αἱ τῶν ἀγγέλων ὑποσάσεις ἐκ ἐσῃα, ἀλλὰ
 συμβεβηκτότα τυγχάνει; Ὅυ μὴν ἀλλὰ καὶ Σπερλίγγι, αἰκότως
 μέμφεται τῷ ληρμανεῖ τῆτω, ὅτι ἐν σώμασι τοῖς φυσικοῖς εἶδῳ
 τὸ ἐσιώδες ὡς Ἰπὶ τὸ πολὺ ἀπανάνεται. Καθίστη γὰρ πᾶν σῶμα τὸ
 φυσικὸν ἐξ ἕλης καὶ τῶν μορφῶν τῶν συμβεβηκυῖων. Καὶ τὰ σοιχεῖα, καὶ τὰ σώ-
 δετα σώματα, ὅσα μεμιγμένα περσιρρένομεν, καθεσηκεία ἐξ ἕλης καὶ τῆς σχή-
 ματῳ ἐξωπεικῆ καὶ τῶν λοιπῶν συμβεβηκτότων, οἰεταί. Ἐχομεν τοίνυν ἄρ-
 τον χωρὶς ἀλλότῃ, ἐμψυχον χωρὶς ψυχῆς, ζῶν χωρὶς ζωῆς, τὸ
 τί ἦν εἶναι χωρὶς ἕως εἶναι ἕως ἐσιώδους. Τόπον ἐνδύμυχον, διδῆμα ἐντό-
 τερον πᾶσι ἀνευ ἀνάγκης, ὡς ἀποδιώξεν ἀν τὸ πέρας ἀκίνητον πρῶ-
 τον τῆς Περιπατητικῶν. Γελοῖον, ναυητῶν τὰ παλαμά, καὶ θάτερα τὰ
 βελίω μηδαμῶς δέρισκιν. Ψεκή δὲ καὶ τοιαῦτα ὑπόθεσις, ὁπόταν
 ὁ Καρτήσι πῶς τῆς φιλοσοφίας διαφύρα ἐκ τῆς γεωφῆς παραγίας καὶ θεολο-
 γίας

ἀγαθὴν, τὸ φῶτον ψεύδῃ ἠγῆται. Διόπερ πῶτος παρ' αὐτῷ λόγῳ
καὶ θεμέλιον πανακέραιον, ἀνάλωτον καὶ ἀδιάβλητον νενοίεται,
ὅτι ἐδεμία φιλοσοφία χριστιανῆ ὀρθῶς ἐτύχθη, ἔτ' ἐκλήθη, μᾶλλον
δὲ πᾶσα ἡ φιλοσοφία χωρὶς ἀποκαλύψεως τῆς θείας, καὶ χωρὶς
πίστεως ἀφηρημένως καὶ ἀπαξιαπλῶς ἀφαιρένεται ὀφείλει. Φεῦ τῆς
σκολιοδοξίας! Προελοίμην ἔγωγε ἀντὶ τὸ ὑπὸ Κωνσταντίνου πρὸ τῶν
ποιητῶν χριστιανῶν ἐρημέον ἀπόφθεγμα, δηλαδὴ, ἀκέραιον μὲν
ὡς φιλομηλῶν, τῶν χριστιανῶν φιλοσόφων, τῶν δὲ ἐθνικῶν, ὡς
χελιδόνων. Οὕτως ἔχει τὸ πρῶτον, ἔτι ἀνάκειται φθολὴ ὑπό-
θεσις ἔκ Κερτησίας. Ἐξηγήσαί μοι, πῶς τὰ πρὸ πίστεως ἦγε τῶν
κλισμάτων φιλοσοφῶν, καὶ ἐκ τῶν κλισμάτων τῶν κλισμάτων ἀκέραιον ἔπι-
γινώσκων οἷός τ' εἶναι, ἐὰν μὴ χριστιανῶς φιλοσοφῶν καὶ τῶν ἱερῶν
γενέσεσσι βίβλον, τῶν τε θεοπνευστιῶν αὐτῆς φθασάντων ὑποθετικῶν
κέναι, ἐκ πρῶτον γήνηται; Οὕτως γὰρ ἔκ κόσμου μισῶσι καὶ βδε-
λύουσιν τὸ φῶς, δεδιότες, ἵνα μὴ σκολευθῶσιν ὑπὸ αὐτῶν. Οὕτως
ἀναποδεικτοτέρα αὐτοῖς καὶ ἀνανύρρητοτέρα φαίνεται ἡ ἔπισημη
φιλοσοφικὴ τῆς σαφηνείας καὶ ἐλάμψεως τῆς ἐμμέσης, ἥς ἐκ ῥή-
ματι Θεοῦ δεόντως εἰλήφαιμεν καὶ ἐξηγητήκαμεν. Ἴσως καὶ τέλει
βλαβερὸν δόξεται τῇ φιλοσοφίᾳ, τὸ Θεῷ ἔνχεσθαι ἔκ Πνεύματος
αἰγίς ἐνεκεν τῆς ἀρετῆς τὸ ἀίτιον; εἰς τὸ ἀντὶ πρῶτον ἔπι-
σφαλῆς διδάσκει φιλοσοφῶν.

Ἀἷμα τὸ ἀθεολογὸν καὶ ἀφιλόσοφον ε.

Ἐπὶ βιβλίῳ δοκεῖ ἡ τῆς Πτολεμαίου, δεκτὴ δ' ἡ τῆς Κοπερνίκου ὑπόληψις.
Καὶ μὴν σελίδες θεοπόσοι τὸν μὲν ἥλιον πρῶτον, τῶν δὲ γῆν
ἐξῶσαν ἡμετέροις ὀμμασιν ἰσᾶσιν. Οἱ ἐξ ἐναντίας φασί, ταῦτα
ἀνθρωποπαθῶς καὶ κατὰ συμβίβασιν εἰρηδῶν καὶ γεγραφθῆναι.
Γλιχοίμην δ' αὐτῶν ἀπορᾶσθαι, πῶθεν διαχυρίζει ἀντὶ μέλλοιεν τῶν συμ-
βίβασιν, καὶ ἀπαρτῆσθαι ἱκανῶς τῶν ἰδιοφωσίαν; Τόγε ῥητὸν χωρὶς ἀνάγκης
καὶ ῥητὸν ἀπολιμπάνειν, ἔτε ῥημάτων ζητῶν αὐτεξέχασιας. Τὸ γνώ-
ριμον ἀνύλεγοι μὲν πρὸς ἔκ σάντων ἐν γεφύρᾳ, ποταμῶν ἔκ πρῶτον
τῶν, καὶ τῶν γεφύρων κινήσων ὀρῶντων, ὅσα ἐστὶν ἐρεῶν, ἔτ'
ἀνυπέφθωτον. Τοιοῦτον γὰρ ἐκ ἔκ ὀφθαλμῶν ἐξῶθεν ἀναλκιστῶν
ἔτ'

ἔτ' ἀάπτεις, ἔτ' ἀπλανεῖς ἢ ἀσφαλῆς, ἀλλ' ὑπὸ φαντασίας ἠλλοιω-
 μένης. Ὅπως γέν τὸ ἀιδοιθέριον ἐστὶν ἀσύμμετρον, ἔνθα καὶ ἡ ἀιδησις
 οὐκ ἐστὶν ἀσφαλῆς, ἔτε τελεῖα. φρεναπατῶν γέν καὶ ὠραλογι-
 ζόμενοι ἦν ὁ καρτήσι, ταῦτα τῶ σοφισμάτων αὐτῶ στωϊκῶς,
 καὶ ἐδένα τῶ ἀνθρώπων τὰ δόγματα τάδε ἐλέγξει, ἠγησάμενοι. Ὅυγε
 σήσειαν αὐτῶ μνησθόν, ὡς τὸ πρῶτον, ἐν Ὀλμῖα οἱ τῶ βασιλείας τῆς
 Χρυσίδης, τῶ ἀποστατήσεως τῶ ἐτεροπίστων, ὑπήκοοι, εἰ τῶ ἐν τῶ νῦν λεγομένων
 ἐξ ἀγνοίας μὴ ὀλιγώρως χήσειαν. Ποῖον δὲ κεφάλαιον ἴωι ληρομανιῶν;
 καὶ λαδῶν πάντων, τῶ ἐν φιλοσοφίᾳ κοινῇ καταληφθέντων, καὶ ταῖς αἰσθήσεων
 ἀπίστων, καὶ περὶ τῶν ἀρχῶν ἀμφισβητεῖν, καὶ ἀποβαλεῖν τὸς τε καταλογά-
 δην τὸς τε ποιητικῆς ξυγγραφῆς, ἰσοεικῆς, θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς, καὶ ἀπέ-
 χέσθαι τῆς ὁμιλίας, καὶ μονάζεσθαι μετ' ἰδιοσυγκεισίας φιλοσοφῶντα, καὶ τέλει
 ἀμελεῖν γραφῆς ἀγίας, ἵνα μὴ δι' αὐτῆς φθαρῆ φιλοσοφία, καὶ ἔπο κατήσει
 πάντων ὁ καρτήσι. Ἀλλόκοτα ταῦτα καὶ ἐδάμῶς ἀξιοσπένδασα τὰ
 ληρηματα. Ἐυκτὰ δ' ἴσως τῶ καρτήσι. Ἀνορεθόντων γὰρ πάντων
 τῶ ἐχθρῶν πρὸς χειρὸν νικᾶν. Ἀλλὰ θεῶ χάρις, διδόντι ἡμῖν νίκην
 ἀντὶ σροφῶν καρτήσιαιῶν, καὶ θεράμβευσαν ἡμᾶς ἐν Χρυσῶ, τῶ Ἐπι-
 στάτη καὶ Ἀρχιδιδασκάλῳ ὑψίστῳ, ὡς ἐτὶ φιλοσοφίαν ἄγαρ δε-
 λένεσαν, καὶ θεολογίαν Σάρραν κυριεύεσαν ἀφαιμένειν. Ἐπιπο-
 λάξ γὰρ τὰ πνεύματα ἀκαθάρτα πολλὰ ἐπ' ἐσχάτων τῶ ἡμερῶν τέ-
 των, ἐκ τῶ θεολογίας πωδότην, τῶ φιλοσοφία ὑποηρεθῆσαν, πε-
 ποιηκῆτα. Ἀγιάζοι ἡμᾶς ἐκεῖ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐν τῶ ἀληθείᾳ
 αὐτῆ. Ὁ λόγος αὐτῶ ἐστὶν ἀλήθεια, καὶ αὐτὸς αὐταλήθεια παν-
 δαμάτωρ. Δόξα αὐτῶ καὶ νίκη, καὶ θεράμβη, καὶ ἐξουσία,
 καὶ ἀντοκρατορία ἡ αἰδί. Ναὶ, Κύριε ἔρχε,
 Ἀμήν.

